17 Jaar. No. 68. 's HERTOGENBOSCH, Donderdag 12 Junij 1845.

DE NOORD-BRABANDER.

Staat- en Letterkundig Dagblad.

(Verschijnende driemaalen in de week. Dinsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ABONNEMENTSPRIJS
Voor deze Stad . . . f 2:
Franco per post . . . 4:

DIGTERVERLIES DUIT VETAAT
Horatius.

ADVERTENTIEN
15 cents de regel
belaste 35 cents zegel

EEN WOORD

AAN ALLE LAND-EIGENAREN

IN

NOORD-BRABAND.

DIE DIJK- EN POLDERLASTEN, MOLEN- EN SLUISGELDEN BETALEN.

(*Ingezonden*)

„De staten hebben het toezigt en gezag over
» die hoogen en andere Heemraadschappen, waterin-
» gen, waterschappen, dijk- en polderbesturen, en
» andere dergelijke collegien, hoe ook genaamd,
» binnen hunne provincie, enz.

» De hiertoe goedgekeurde reglementen dezer
» collegien maken den voet van derzelver inrigting
» uit, behoudens nogtans het regt der staten,
» om daar in, onder goedkeuring van den Koning,
» verandering te maken, enz." (*Art. 220 der Grondw.*)

Sedert lang deed zich de behoefte gevoelen, aan eene herziening der Wetgeving op de Heemraadschappen, Dijk- en Polderbesturen, Waterschappen, en soortgelijke collegien in Noord-Braband.

Immers in het verslag nopens den staat dier Provincie en de zaken van algemeen belang, voorgekomen bij Z. E. den Heere Staatsraad Gouverneur, en Hun Ed. Gr. Achtb. Heeren Gedeputeerde Staten der Provincie, sedert julij 1843 tot julij 1844, ingebragt in de vergadering der Provinciale Staten van Noord-Braband, den 2°. julij 1844, wordt in substantie gezegd, onder de rubriek *Dijken en Polders*, dat de laatst goedgekeurde Rgelementen op de hooge en andere Heemraadschappen, Dijk en Polderbesturen, enz. weinig in harmonie zijn met de thans bestaande algemeene Verordeningen.

Dat in vele Polders het Bestuur op eenen vrij kostbaren voet is ingerigt.

Dat, terwijl er bij enkele Besturen weêrzin schijnt te bestaan, hoogst noodige veranderingen in de bij dezelve bestaande reglementen voor te stellen, als zij voor het belang der Ingelanden mogten vermeenen te behooren, anderen, sommigen zelfs buiten overleg met Ingelanden, daartoe zijn overgegaan, trouwens dat die herzieningen niet als voldoende te beschouwen waren en de ingezonden concepten volgens de meening van Z. E. den Heere Staatsraad Gouverneur en H. E. G. A. Heeren Gedeputeerde Staten nog veel te wenschen overlaten, zoodat dezelve zoo als die waren liggende, niet vatbaar bevonden werden, om aan de goedkeuring des Konings onderworpen te worden. En dat een en ander geachte lezers, heeft de Provinciale Staten de noodzakelijkheid doen inzien, om zoo mogelijk hoofdbepalingen voor het beheer der Dijken en Polders voor te stellen, welligt met overlating aan de belanghebbenden, om hetgeen de bijzondere localiteiten zouden vorderen, in afzonderlijke Reglementen te vervatten.

Het ontwerpen van voodanige algemeene bepalingen, houdt vermoedelijk de autoriteit in dezen oogenblik berig, daar men zich voorstelt deze onderwerpelijke materie, eenvoudig in de aanstaande vergadering van Provinciale Staten in behandeling te brengen, en dat wel ten gevolge van het Adres door dat onderwerp, den 4 julij van het vorige jaar in die vergadering ter tafel gebragt en waarbij werd te kennen gegeven, dat: Gelijk de meeste verjaarde inrigtingen haren oorsprong aan toevallige omstandigheden te danken hebben die dikwerf werden gewijzigd, naar mate de behoeften der tijden dit mede bragten, ook het beheer over de Dijken, en uitwateringen in deze Landstreken, gedurende vele Eeuwen, alleen geregeld zijn, naar bijzondere beschikkingen, die toen ter tijd hare plaatselijke nuttigheid hadden, doch ook naar de locale omstandigheden werden gewijzigd, die hier en daar helaas! veel te wenschen overlieten.

Dat vroeger, toen er nog geene waterkeerende werken bestonden, men zich zoo goed mogelijk beveiligde tegen den algemeenen vijand, door Neptunus aangevoerd. Dat evenwel eene meerdere bevolking en bebouwing van den grond naar middelen heeft doen omzien, om zich tegen dat meer indringend rivier- en zeewater te beschutten.

Dat men als toen zomerdijken heeft opgeworpen, die later tot waterkeerende dijken opgetrokken zijn, waarna men tot eene algemeene bedijking is overgegaan, waarbij elk en een ieder die, goedvond een gedeelte lands te bedijken, daarover de beschikking behield, daar het was zijn eigen werk, zijne eigene bezitting.

Dat vervolgens het beheer der Dijken is toevertrouwd aan gemagtigden des gemeenen lands, aan Landgeërfden, aan gecommitteerden op het stuk der Dijkkagie, aan Dijkgraaf en Heemraden, aan Polderbesturen, enz.

Aan velen van welken groot gezag en uitgestrekte voorregten werden toegekend, onder den naam van Keuren en Ordonnantien, die, wederom later als minder geschikt en voordeelig beschouwd, in onderscheidene gedeelten van het Rijk werden vervangen, door Reglementen en Wetgevingen van differenten aard, op de Dijkagie en Wateringen; in dit gewest was zulks minder het geval; men bleef aldaar op vele plaatsen nog in eenen zeer verachterden toestand.

Het beheer van Dijken, van Polderbesturen en Waterschappen en soortgelijke, geschiedt in Noord-Braband, in de eerste Provincie des rijks, ten huidigen dage nog, naar keuren en ordonnantiën, van de 14° en volgende Eeuwen, die, bij de meerdere ontwikkeling ook hier niet meer voldoende, in strijd zijn met de bestaande wetgeving en met de belangen der gedijkslaagde en Ingelanden.

Doch ondat die belangen, niet langer aan moeijlijkheden, aan onzekerheid, aan bijzondere belangen zouden zijn blootgesteld en op dat er meerdere regelmatigheid, vereenvoudiging en bezuiniging bij die collegien mogten worden ingevoerd en aan alle onwettige handelwijze en bestaande nulliteiten en aan den algemeenen wensch der grondeigenaren te gemoet mogt worden gekomen, heeft men hier eene belangrijke wijziging en verbetering, elders noodzakelijk

der Dijk en Polderbesturen, van hen, die het bestuur heer over hunne eigendommen zullen voeren gewild, hetzij regtstreeks, hetzij door gecommitteerde Ingelanden uit hun midden te benoemen.

Men heeft de vereenvoudiging en opluistering in onderscheidene takken der besturen aangedrongen. De openbare meening heeft de behoefte naar dusdanige verbetering gewettigd, de overtuiging tot die herstelling werd meer levendig, meer algemeen; men is minder lijdelijk geworden in het betalen van Dijk en Polderlasten; men wil niet leenroerig blijven aan hen, die het mandaat niet volbrengen, dat op hen is afgegeven; men weigert op sommige plaatsen bereids de betaling dier lasten; weldra, gij zult het zien, verzet men zich ook tegen de uitgebragte keuren, en het oogenblik nadert misschien, dat men aan het gezag der Dijk en Polderbesturen met al hare gothieke titels, alle officialiteit, alle kracht van wet, betwisten zal. Verzuime men dan nie langer om zulks te voorkomen, om veranderingen en verbeteringen in die hoogstbelangrijke aangelegenheid daartestellen, de noodzakelijkheid daarvan is genoegzaam betoogd en tot nog toe door geenen bevoegden onpartijdigen beoordeelaar wedersproken; Ingelanden van Noord-Braband, de tijd is daar..... zijt niet onverschillig waar het op uw geld en op uw regt aankomt, gelooft het, uwe emancipatie is nabij.

Dat versleetene, gescheurde, gelapte, dat enge kleed zal u niet langer knellen, het zal door een ander, dat u voor tijd en behoefte beter passen zal, worden vervangen.

En al mogten er hier en daar vroeger bij enkele Dijk en Polderbesturen al gelukkige veranderingen en verbeteringen zijn ingevoerd, dan toch voorzeker zal men erkennen moeten, dat de zoodanige wijzigingen behoeven, al ware het slechts, om den vorm van sommige handelingen, meer in verband met onze tegenwoordige wetgeving en zeden te brengen.

Over het geheel echter zijn de reglementen en ordonnantien op de Dijkagie en het beheer der Polders, nulliteiten, duistere onverstaanbare fragmenten, die aanzienlijke veranderingen in derzelver inrigtingen, in het welbegrepen belang van de Land-Eigenaren vorderen en waaromtrent wij hopen, dat in de ophandene vergadering van de Staten van Noord-Braband, die den 1 julij staat geopend te worden, met wijsheid, met regtvaardigheid en met eerbiediging van een ieders belang zal beraadslaagd worden, opdat hun Ed. Gr. Achtb. Zijne Majesteit voorlichten, wat de behoeften van Ingelanden wezenlijk zijn en opdat de Land-Eigenaren in Noord-Braband algemeene bepalingen tot stand gebragt zien, die voor hunne Dijkbesturen, Waterschappen en Polderinrigtingen meer gepast, en uitvoerlijk en voor hen zelven meer regtmatig en voordeelig zullen bevonden worden.

ITALIË.

Men schrijft uit Rome van den 26 Mei:

Gisteren heeft de Kardinaal-Secretaris van Staat, in de kerk der Oratoristen, de bisschoppelijke wijding toegediend aan mgr. Marischini, aartsbisschop *in partibus* van Nisibi, benoemd Nuncius apostolick te Munchen, en aan Zijne Emin. mgr. de Kardinaal Brunelli, aartsbisschop *in partibus* van Thessalonica, benoemd internuntius te Madrid.

Het vertrek van mgr. Brunelli, dat op den 1 Junij bepaald was, zal welligt nog eenigen tijd uitgesteld worden. De kanunnik Capalti, professor der *Decretalia* aan de *Sapienza* zal mgr. Brunelli als legatieraad worden toegevoegd.

Er wordt steeds voortgegaan met het onderzoek betrekkelijk de zaligverklaring der eerwaardige (*venerabiles*) dienaren Gods Berchmann, Canisius, Bobola, Clayer, Realino, Lanuza, en Pignatelli, allen van de orde der Jesuiten.

— Heden, den feestdag van den H. Philippus Nerius, heeft de Paus zich in plegtstatigen optogt naar de kerk der Oratoristen begeven, om de plegtige mis bij te wonen, welke door den Kardinaal Aquini, in het bijzijn van het H. Collegie en van de Roomsche prelaten gezongen werd. Bij zijne aankomst voor de deuren van het klooster werd de H. Vader door de religieuzen ontvangen, die aan de plegtigheid, Z. H. dierzelfde huldeblijken van diepen eerbied en innige dankbaarheid weder uitgeleide deden.

TURKIJE.

De groothertog Constantijn van Rusland, werd bij het vertrek der laatste tijdingen, te Konstantinopel verwacht. Het schijnt zeker te zijn dat de Vorst zich van daar naar Athene zal begeven. Deze reis verwekt niet weinig beweging onder het corps diplomatique, vooral zedert de vertegenwoordiger van Rusland bijna dagelijks met den Turkschen minister van buitenlandsche zaken tusschen onderhandelingen voert.

AMERIKA.

— De Kamer der afgevaardigden van Mexico, heeft het gouvernement gemagtigd, om de onafhankelijkheid van Texas te erkennen. De minister van buitenlandsche zaken Cuevas had over dit ontwerp eene memorie aan gemelde Kamer ingediend, waarin hij verklaart, dat de bijzondere omstandigheden, waarin de regering zich bevindt, haar alleen hebben kunnen doen besluiten de regten van Mexico op Texas op te offeren; maar, op de voorslagen, hem door den president van dat gemeenebest gedaan, had hij gemeend daarin te moeten toetreden, om deszelfs inlijving met Amerika te voorkomen. Indien men zich met de regering van Texas zal kunnen verstaan en met haar een tractaat sluiten, waarbij de eer en de belangen van Mexico ongeschonden blijven, zal Mexico zich ontslagen zien van het ondernemen van eenen oorlog, voor welken het wel niet zou teruggedeinsd hebben, maar dien men echter vermijden moet in het belang der beschaving er der menschlieid. De toon dezer memorie is zeer vijandig tegen de Vereenigde Staten. Cuevas spreekt met minachting over deze mogendheid, welke, naar zijn zeggen, de Mexicanen niet behoeven te vreezen, en tegen welke hij vermeent, dat Mexico zonder moeite den strijd zou volhouden.

ENGELAND.

LONDEN 6 junij. De Kamer der Gemeenten heeft zich heden bezig gehouden met de beraadslagingen over het wets-ontwerp betrekkelijk de banken in Schotland, en heeft daarvan de drie eerste bepalingen aangenomen.

— Eene deputatie van inwoners van Dublin is gisteren bij sir Robert Peel en den kanselier van den echiquer toegelaten, en hun een verzoekschrift van de ingezetenen der hoofdstad van Ierland aangeboden, strekkende om eenige wijzigingen door het ministerie te zien brengen in het wetsontwerp over de Iersche banken, hetwelk aan het parlement is ingediend.

De Kamer der Lords heeft den 4 junij de tweede lezing van de *bill* van Maynooth toegestemd met eene groote meerderheid van 157 stemmen. Zes en negentig afwezige leden van die Kamer hebben bij volmagt gestemd, daarbij gebruik makende van het voorregt aan de leden der hooge Kamer voorbehouden.

— Eene deputatie van handelaren te Liverpool, is gisteren door lord Stanley aan het ministerie van Kolonien ontvangen. Het doel dezer bijeenkomst was de *vaarvrag* tot afschaffing van het inkomend regt, waarmede de guano bezwaard is geworden.

— In het lagerhuis zeide sir R. Peel eergisteren, dat hij eene mededeeling van de Fransche regering ontvangen had, zoo wegens den afstand van don Carlos, als wegens het door deszelfs gedaan verzoek om, tot herstelling zijner gezondheid, paspoorten naar de Pyreneën te erlangen, hetwelk denkelijk toegestaan zou worden. Het Engelsch gouvernement, zoo gemelde minister hierbij, was niet voor hendens zich tegenover verlangen van het Fransche, in dit opzigt, te kanten.

SPANJE.

Den 28 en 29 Mei was er te Madrid nog geen schijn van eenige verandering in het ministerieel van 't binnenlandsche bestuur. De heer Castillo y Ayenza scheen ook bij voortduring belast te blijven met de voortzetting der onderhandelingen te Rome.

De Koningin was den 20 mei te Valencia aangekomen en zou er drie dagen doorbrengen.

De acte van troonsafstand van don Carlos was den 1 junij te Madrid nog niet bekend; maar de tijding daarvan had zich door de stad verspreid na het ontvangen van particuliere brieven uit Bourges. De *Heraldo*, een half officieel blad, schoon dit berigt nog als ongegrond beschouwende, verklaart dat, zoo wezenlijk de agenten van eenige mogendheden bij Carlos tot dien stap hebben overgehaald, in het vooruitzigt van een huwelijk van den prins van Asturiën met de Koningin, zij zich in hunne verwachting deerlijk zullen te leur gesteld vinden.

Het officiële blad van Madrid van den 1 junij behelst de overeenkomst gesloten tusschen den minister van financien en de bank St. Ferdinand, welke aan de schatkist 160 millioen realen (12 millioen gulden) zal moeten leveren voor het onderhoud der geestelijkheid. Zij behelst daar en boven twee decreten betrekkelijk de benoeming eener *junta*, genaamd voor het onderhoud der geestelijkheid, en zamengesteld uit drie geestelijken en twee leeken, en het decreet van uitvoering der wet, door de cortès aangenomen, rakende de teruggave aan de geestelijkheid der nog onverkochte goederen.

FRANKRIJK.

Men schrijft uit Warschau van den 28 mei. Keizer Nicolaas heeft gisteren onze hoofdstad verlaten. Zijn onverwacht vertrek wordt toegeschreven aan belangrijke tijdingen, welke hij van het leger van den Caucasus zou ontvangen hebben. De keizer begeeft zich naar Kief, van waar hij naar Odessa zal reizen. Het is ligt mogelijk dat hij zich nog digter zal begeven bij het toneel van dien oorlog welke, op dezen oogenblik, uitsluitend zijne aandacht trekt.

— Te Parijs zijn gedurende de maand mei verbruikt 6,929 ossen, 1851 koeijen, 8,267 kalveren en 37,962 schapen.

— Over de Vereenigde Staten zijn berigten ontvangen van Port-au-Prince, tot 4 mei, zij deelen eenige bijzonderheden mede omtrent de gehuldigde staatkunde, door de benoeming van generaal Pierrot tot president.

De verheffing van generaal Pierrot tot president heeft het overwigt der zwarten over de [illegible] bevestigd en deze staatkundige overwinning wordt beschouwd als het voorspel van eene worsteling, welke tot uitersten kan worden gedreven. Ook was de vrees der kleurlingen ten hoogsten top gerezen.

Generaal Pierrot is op het altaar des vaderlands te Saint Marc door generaal Morisset tot president uitgeroepen, wel buiten alle wettelijke vormen, maar krachtens de almagt der zwarte volksmassa, welker krachtigste vertegenwoordiger hij is.

De staatsraad van Port-au-Prince, buigende onder het geweld van de omstandigheden, magtiger dan zijn wil, heeft zich bijverd, door Pierrot te verkiezen, eene daad te legaliseren welke aan denzelve door de hoogachtelijkheid was voorgeschreven, hopende daardoor het gevaar af te wenden, dat voor de Blanken ontstaan is door de verkiezing van den neger-president.

Bij deze gebeurtenis heeft zich van de zijde van hunnen verkozene, eene niet minder betuigende handeling gevoegd, die niet alleen aan den staatsraad, maar ook aan de ministers heeft bevolen zich te Saint Marc bij hem te komen vervoegen. Dit

bevel heeft het denkbeeld verlaten, hetwelk men den president der zwarten toekent, om naar haap Haïti of iedere andere stad van het noorden, den zetel des gouvernements en der schatkist over te brengen.

Deze verandering van den zetel des gouvernements zou een doodsteek zijn voor het westelijke gedeelte, en inzonderheid voor Port-au-Prince. Ook heeft de staatsraad eene deputatie naar den president gezonden, met eene dagschaft, om hem te doen opmerken, dat de zetel van den staatsraad bepaald in de hoofdstad is, waarvaarts de president van het gemeenebest verzocht is zich te vervoegen.

NEDERLAND.

's BOSCH, 11 junij.

Omtrent de Spaansche zaken vernemen wij, uit Parijs 9 junij, dat de abdicatie van Don Carlos steeds veel sensatie verwekt onder de Spaansche uitgewekenen, die zich in de hoofdstad bevinden. Het schijnt dat het gouvernement zeer bedacht is voor ernstige onlusten te Madrid, indien het Spaansche kabinet op eene officieele wijze het huwelijks-ontwerp tusschen de koningin en den prins van Asturien bekend maakte. Men zegt ook dat het gouvernement met de telegraaf twee tijdingen ontvangen heeft, welke ten gevolge hebben gehad, dat het maatregelen beraamd heeft om een groot aantal uitgewekenen, zoo tot de partij der carlisten als tot die der geëxalteerden behoorende uit de hoofdstad te verwijderen. Deze tijding heeft onder de uitgewekenen eene groote beweging veroorzaakt, en zij hebben heden eene algemeene bijeenkomst gehouden.

— De verkiezingen bij de gewone aftreding der leden van de Kamer der Representanten, heden te Antwerpen gedaan, zijn geheel ten voordeele van de zoogenaamde liberalen uitgevallen. Benoemd zijn de heeren baron Osy, Ch. Rogier, Fr. Loos, Laur. Veydt, alle bij eerste stemming met eene vrij groote meerderheid boven de candidaten, door het ministerie ondersteund. De rust is ongestoord gebleven.

Van andere plaatsen zijn ons de verkiezingen bij het ter perse leggen dezer nog niet bekend.

— Uit Bremen schrijft men van den 3 Junij:

In het afgeloopen jaar was het getal Duitsche landverhuizers, die in onze haven scheep gingen, bijna 20,000, in dit jaar zal het naar alle waarschijnlijkheid nog grooter zijn. Reeds 7,000 landverhuizers, zijn te Bremen bijeen en zullen binnen kort op twaalftig schepen vertrekken, waarvan elf voor Baltimore, zeven voor New-York, een voor Philadelphia en een voor Galveston (Texas,) bestemd zijn.

De meesten dier landverhuizers zijn Beijerschen, Pruissen, uit de twee groot-hertogdommen Hesse, Wes[illegible]ers en Hanoveranen.

Het getal bedrag der Duitsche landverhuizers in 1844 was meer dan 45,000.

HEUSDEN, 10 Junij. Zoo op het oogenblik omstreeks 1 ure na den middag ontdekten wij van af stads wallen eenen zwaren brand, die wij hij spoedig vernamen, dat in het naburig dorp Meeuwen plaats had, met dat ongelukkig gevolg dat 14 meestal kapitale woonhuizen, waaronder dat van den heer Burgemeester P. A. van Buren en 3 schuuren eene prooi der vlammen geworden zijn.

Men zegt dat de brand bij een bakker is aangekomen.

Van de gemeentepapieren en het plaatselijk archief moet veel gered zijn, vooral zegt men heeft zich daarbij de opzigter Jansenz van 's rijks waterstaat en belast met het toezigt aan den provincialen grindweg die door het dorp loopt, zeer gunstig onderscheiden.

De spuit schijnt niet te hebben kunnen werken; die van het naburige Cappel was ter hulp toegesneld; dit is alles wat men er van weet. Het dorp Meeuwen is met groot wat de kom betreft en van de zuidzijde, op het huis van den heer Gelsdorp na, bijna geheel afgebrand; de kerk en pastorie waren eenigzins van daar verwijderd en zijn behouden gebleven.

's HAGE, 9 junij. Wij vernemen van goederhand dat de ontwerpen wegens het steen- en kiesregt, welke eerstdaags in beraadslaging zouden gebragt zijn, van regeringswege zullen worden ingetrokken, ten einde eene nieuwe nederlaag van z. Exc. den minister van binnenlandsche zaken te voorkomen.

(*N. Rott. C.*)

Het *Handelsblad* echter zegt in het nommer van heden verzocht te zijn, dit berigt ten stelligste tegen te spreken.

VLISSINGEN, 7 junij. De berigten omtrent de te velde zijnde koolzaadplant, zoo winter als zomer, zijn vrij geruststellend; ook zegt men dat de tarwe een goed aanzien krijgt. Witte en bruine boonen verlangen naar warmte en droog weder.

ROTTERDAM, 9 junij. Gisteren begaven zich 5 personen, zijnde 2 vrouwen en 3 mannen, met eene roeiboot, waarop een zeil was aangebragt, van Poortugaal naar Brielle. Van daar terugkomende werd de boot niet verre van den Hertel, door een rukwind omgeslagen. Vier der zich daarin bevindende personen verdronken, terwijl het slechts aan een der mannen is gelukt zich op de omgeslagen boot te redden.

Mengelwerk.

HET HOOGER ONDERWIJS IN IERLAND.

In ons nommer van den 24 mei ll. hebben wij de hoofdbepalingen medegedeeld van de *bill*, door het engelsch gouvernement aan het parlement ingediend, betrekkelijk de rigting van het hooger onderwijs in Ierland. Wij beloofden daarop terug te zullen komen en voldoen heden aan die belofte door aan onze lezers mede te deelen de zaakkundige beschouwingen over dat onderwerp, waaraan de *Univers* zich wijdt.

Wij hebben, zoo zegt dat blad, de hoofdbepalingen van de *bill* reeds medegedeeld; wij hebben het gouvernement geprezen over het door hetzelve genomen initiatief, door den toegang tot het hooger onderwijs ook voor de Catholijken open te stellen. Maar toen wij het grootsche plan toejuichten, om ten koste van den Staat, drie groote inrigtingen van onderwijs daar te stellen, aan elk derzelve eene dotatie van 6000 p. st. toe te kennen, op eene onbekrompene wijze in het onderhoud van derzelver leeraren te voorzien, 100,000 p. st. te besteden om die scholen aan hare bestemming waardiglijk te doen beantwoorden, behielden wij ons tevens voor, om de bepalingen, die ons bezwarend voorkwamen te toetsen en te laken, toendra de bekendmaking van het wetsontwerp ons toeliet dezelve naauwkeuriger aan te wijzen. Het ware gemakkelijker geweest, in eens te verklaren dat de *bill* een nieuwe aanslag is van Engeland tegen Ierland; maar wij zijn er op gesteld, om in alle kwestien de waarheid te huldigen zoowel als regtvaardig jegens de personen te zijn.

Het wetsontwerp behelst zeventien artikelen, waarvan tien uitsluitend betrekking hebben op de openbare werken en de commissarissen der schatkist; door dezelve worden de aankoop der gronden, de toewijzingen, de te doene herstellingen, de uitgifte der publieke fonden enz. geregeld. Wij hebben reeds hierboven de aangevraagde som aangegeven voor de verschillende inrigtingen (waarvan de *bill* het getal niet bepaalt) en de dotatie voor elk derzelve. Al deze bepalingen zijn zeer aannemelijk.

De *bill* magtigt de collegien om van de studenten betaling te vorderen. Er is bepaald dat de een van de *last* noch van de leeraren, noch van de leerlingen zal gevorderd worden, (zoo als bij de andere universiteiten gebruikelijk is,) opdat een ieder de voordeelen, door de collegien aangeboden, zou kunnen genieten. Een afzonderlijk reglement zal in het godsdienstig onderwijs der studenten voorzien; maar uithoofde van den gemengden aard der collegien, zal dat onderwerp niet verpligtend zijn. De collegien worden gerestigd, giften en legaten te ontvangen zoowel voor de inrigting in het algemeen als tot daarstelling van leerstoelen voor de godgeleerdheid. De studenten zullen niet gehouden zijn deze laatste lessen bij te wonen, welke overigens onafhankelijk zullen zijn van het wereldsch onderwijs. Daar toch de collegien voornamelijk tot het onderwijs van leeken bestemd zijn, ware het onredelijk de jonge lieden te dwingen er de godgeleerdheid te beoefenen. Men weet overigens, dat de Catholijken eene godgeleerde faculteit te Maynooth en de Protestanten eene dergelijke in het college der Drievuldigheid (Universiteit van Dublin) hebben.

Deze zijn de goede bepalingen van het ontwerp. Maar nochtans de zijde van de *bill*, welke stof tot ernstige bedenkingen oplevert, zoo wel onder het oogpunt der godsdienst als der vrijheid. Er wordt gezegd dat de koningin alleen het regt zal hebben om de presidenten, vice presidenten, professoren, bibliotecarissen en andere personen, eenige bedieningen bij de bedoelde collegien verwijkende, aan te stellen of te ontzetten. De koningin zal de eenige opzigter zijn dezer inrigtingen, en zal het gezag hebben, dat bij andere universiteiten aan den post verbonden is. De koningin zal de statuten, reglementen en verordeningen opstellen of goedkeuren. Eenmaal in het jaar zal aan H. M. een verslag moeten ingediend worden, rakende den toestand van elke inrigting, hetwelk daarna aan het Parlement zal worden ingezonden.

Het heerschappij voerende en tevens onbepaalde, in deze voorschriften uitkomende, zouden het gouvernement een willekeurig gezag in handen geven, waarvan het te gemakkelijk misbruik zou kunnen maken, dan dat de Catholijken er zich niet over zouden verontrusten. Na de lezing van het wets-ontwerp, vraagt men zich af, welk aandeel zal den Catholijken in het professoraat gegeven worden? Welke zal de inwendige rigting zijn dier collegien? Welk gezag zal de kerkelijke overheid daarop uitoefenen? Welken waarborgen van zedelijkheid en regtzinnigheid zullen de leeraren aan de familien opleveren? Op al deze belangrijke vragen antwoordt de bill niet genoegzaam. Naar dat goedvinden van de koningin en haar gouvernement is niet in staat de bisschoppen en de familien gerust te stellen. Daarom ook mogten de Catholijken niet zwijgen. Want hun stilzwijgen ware als een bewijs van goedkeuring opgenomen, en zij zouden zich alzoo medeplichtig gemaakt hebben aan de noodlottige gevolgen, welke de *bill* voor Ierland hebben zou.

De Iersche Catholijken moeten des te openlijker zich verzetten, als de voorregten, door deze *bill* aan de kroon geschonken, eene nieuwe gebeurtenis in Engeland zijn, eene poging tot centralisatie, welke met de meeste geestdrift moet bestreden worden. De universiteiten van Oxford, Cambridge, Dublin, Londen en Edinburg, kleven aan hunne leeraren, wanneer ontneemt men deze bevoegdheid aan de universiteit welke men voor de Catholijken wil openstellen? Maar dit is niet alles. Veronderstellen wij dat het gouvernement de leeraars benoemt; maar welken grondslag zal het die benoeming? Zal het na eenen wedstrijd en op aanbeveling eener commissie van onderzoek zijn? De wet laat die vraag onbeantwoord: de koningin zal er in voorzien. Wij vermeenen dat de ingrijpende poging van het gouvernement met te meer kracht moet bestreden worden, omdat zij een antecedent zou daarstellen, welker gevolgen weldra diep betreurd zouden worden.

Waarom zou het gouvernement het tot heden in Engeland algemeen gevestigd gebruik niet volgen, en namelijk zijn gezag toe te vertrouwen aan commissarissen, welke als een bureau van contrôle uitmaken. Er bestaat te Dublin eene commissie uit Protestanten en Catholijken zamengesteld, belast om namens het gouvernement de liefdegiften en legaten te aanvaarden. Aan het hoofd van 't ingenieurswezen staat insgelijks eene gemengde

commissie, die commissie laat scholen bouwen, benoemt onderwijzers, bepaalt hun inkomen, zet ze af en doet ze door anderen vervangen. Waarom zou men geene commissie samenstellen om betgeen tot de nieuwe collegien behoort te regten en te regelen? Wanneer het beschermend stelsel der *boards* alle instellingen beheerscht, waarom dan nieuwe bepalingen gemaakt ten koste der vrijheid welke men den catholijken aanbiedt? Behalvede bezwaargronden welke men kan inroepen tegen de willekeurige bepalingen van het ontwerp, steunende op de antecedenten en op de noodzakelijkheid van waarborgen welke het ontwerp niet aanbiedt, iser eenenandere niet minder gewigtige bedenking: namelijk dat de bepaling, waarbij aan het gouvernement de bovengenoemde ongehoorde voorregten gegeven worden, het beginsel van gelijkheid schendt, wijl de protestanten hoogescholen hebben, welke zij zelve besturen. Daarom ook vragen de bisschoppen als eerste wijziging, dat alle beambten der collegien benoemd zullen worden door eene gemengde commissie, waarvan de kerkvoogden der provincien waar de collegien opgerigt worden, leden moeten zijn. De bisschoppen geven buitendien het verlangen te kennen, dat de leerstoelen verdeeld zullen worden onder catholijke en protestantsche leeraren, dat de bisschoppen regters zullen zijn der zedelijkheid van de catholijke beambten, dat de commissie het regt zal hebben de professoren en andere beambten te opzetten en te doen vervangen om gewigtige redenen, dat de lessen der geschiedenis, wijsbegeerte, geologie en ontleedkunde door catholijken zullen gegeven worden, en eindelijk dat, daar de studenten niet in de inrigtingen zullen gehuisvest worden, aan elk collegie een geestelijke zal worden toegevoegd, met last om voor hun zedelijk en godsdienstig onderrigt te waken.

Waarlijk, het was den Ierschen kerkvoogden onmogelijk, minder te vorderen. Zij vragen voor het hooger onderwijs dezelfde vrijheden, welke het lager onderwijs geniet; zij grondden hunne verbeteringen in het voorgestelde ontwerp op dezelfde beginselen, welke bij het stelsel van gemengde volksscholen, waaruit de Catholijken reeds zoo menigvuldige voordeelen getrokken hebben, zijn in achtgenomen. Wij zien niet welke tegenwerpingen men hun zou kunnen maken, wijl zij niets anders vragen, dan dat de Catholijken in de leerstoelen, in de keus der leeraren en het beheer der collegien een aandeel verkrijgen, gelijk aan dat, hetwelk zij gaarne aan de Protestanten zullen zien verleenen.

De grondtrek in Ierland genomen met de gemengde scholen voor het lager onderwijs, verklaart de bereidvaardigheid waarmede de bisschoppen het door het gouvernement aangeboden stelsel hebben omhelsd. Het is ook waar dat een hooger onderwijs minder gevaren in heeft, wijl het gegeven wordt aan jonge lieden, wier godsdienstige beginselen reeds gevestigd zijn. De grootste gevaren voor de jeugd zijn die, welke haar van de tien tot de zestien jaren omringen, den tijd waarin zij het middelbaar onderwijs ontvangt dat haar tot het hooger voorbereidt. Ten onregte meent men dat de collegien voor Ierland ontworpen, bestemd zijn tot middelbaar en hooger onderwijs, hiervan is niets. Men zal aan die collegien geene andere lessen geven dan die tot de facuiteiten behooren. Deze omstandigheid moet wel in aanmerking genomen worden bij het beoordeelen van het besluit der bisschoppen.

Eene zeer belangrijke zaak is, dat de Ersche bisschoppen het beginsel van gemengde collegien gehuldigd hebben, zoo als het door het wetsontwerp is voorgesteld. Hun besluit desaangaande is van het hoogste gewigt en de wijzigingen, welke zij verlangen, hebben dus slechts eene ondergeschikte waarde. In Ierland bestaan, zoo als wij reeds meermalen hebben aangetoond, twee verschillende natiën binnen het beginsel van gemengde scholen, welke het gouvernement wilde oprigten.

Ten onregte zou men denken dat de door de bisschoppen genomen besluiten veel zullen bijdragen tot de moeijelijkheden welke het ontwerp den ministers bereidt. De groote moeijelijkheden komen noch van den tegenstand der bisschoppen, noch van die der protestanten, maar zij ontspringen uit den aard van het ontwerp zelf, want zoo als een Londensch dagblad, zeide:

» Onderwerp de opvoeding aan eene bijzondere » godsdienst, en dadelijk zult gij dezelve door » andere godsdiensten zien verwerpen. Maak haar » Catholijk, gij maakt de Ieren de Fox Maules na; » het hervormde maak haar protestantsch, gij zult » de O'Connells en Sheils aanmoedigen om » gezamenlijk met haar strijdig aan die, welke hebben

» te gelijk den kreet aan van *godsdienstige* » *voeding*."

Moeijelijk is het te zeggen, hoe het gouvernement in staat zal zijn, om de vorderingen der Catholijken met de billijke eischen der Protestanten te vereenigen. Wanneer men uit weg nog niet van het pad, waarop het ministerie zich begeven heeft. Intusschen heeft het een edelmoedig initiatief genomen, en aan de Ieren een *uitvoerbaar* voorbeeld, welke van dezelfs verlangen om iets voor Ierland te doen getuigt. Maar waarom vestigt men in Ierland geene gemengde universiteit, welker collegien uitsluitend catholijk of uitsluitend protestantsch zijn, zoo als zulks bij de universiteit van Londen bestaat. Dit stelsel ware, naar ons inzien, het eenig geschikt, om èn aan Catholijken èn aan Protestanten *eene volkomene genoegdoening te geven.*

PUBLICATIE.

De STAATSRAAD, GOUVERNEUR enz. enz. enz. der Provincie *NOORD-BRABAND.*

brengt bij deze ter kennisse van de In- en Opgezetenen in dezelve, dat het wenschelijk zijnde toegeschenen, dat ook in deze Provincie de Kooitijd, gedurende den broeitijd der Eendvogels, gesloten, en dezelve weder gelijktijdig met de Eendenjagt opengesteld worde, op welk tijdstip ook oud de jonge Eendvogels, eenen grabbezamen wasdom bereikt hebben en met voordeel op de Kooijen kunnen gevangen worden, door den Heere Opperhoutvester, met overleg van Heeren Gedeputeerde Staten dezer Provincie, is bepaald, dat in *Noord-Brabant* die Kooitijd, van af den dag der afkondiging dezer tot aan de opening der Eendenjagt en alzoo tot den 15 Julij aanstaande, zal zijn gesloten.

Gelast voorts de respective daarbij geconcerneerde Autoriteiten en Ambtenaren, op de stipte nakoming der voorschreve bepaling te letten en te zorgen, dat tegen de overtreders, overeenkomstig de wet, naar eisch van zaken worde geprocedeerd.

En opdat een ieder hiervan kennis drage, zal deze in plano worden gedrukt, en in alle Steden en Gemeenten dezer Provincie worden afgekondigd en aangeplakt, waar zulks te doen gebruikelijk is, en in de binnen deze Provincie uitgegeven wordende nieuwspapieren worden geinsereerd; zullende deze publicatie voorts, door middel van het Provinciaal Blad, worden gebragt ter kennis van de Districts-Commissarissen, de Stedelijke en Plaatselijke Besturen, het Provinciaal Geregtshof, de Arrondissements-Regtbanken en Kanton-Geregten, en de Ambtenaren van het Publiek Ministerie bij dezelve ressorteerende, mitsgaders van den Heer Luitenant-generaal, en den Heer Kapitein Kommanderende de Koninklijke Maréchaussée binnen deze Provincie, respectivelijk voor zo ver gt, en om tot de uitvoering dezer mede te werken en daaraan de hand te houden.

's Hertogenbosch, den 5 Junij 1845.

De STAATSRAAD, Gouverneur voornoemd,

A. J. BEDAUX.

Advertentien.

Heden bevielt voorspoedig van een welgeschapen ZOON, Meynuw *VAN DER DOES DE WILLEBOIS*, geboren *LUIJBEN*.

's Bosch 9 Junij 1845.

Heden bevielt voorspoedig van eene DOCHTER, Vrouwe *M. L. J. VAN BAAR*, geb. *VAN HEES*.

Oirschot, 9 *Junij* 1845.

Heden overleed na voorzien te zijn van de laatste H. H. Sacramenten der stervenden, tot onze innige droefheid onze dierbare Broeder, de WelEerwaarde Heer HERMANUS ANTONIUS TAABE, Roomsch-Catholijk Pastoor van *Demen*, *Langel en Dieden* in den ouderdom van ruim 50 Jaren.

Ravenstein den 8 Junij 1845.

J. J. TAABE.
B. G. A. TAABE, Pastoor.

Eenige kennisgeving.

Door Overlijden, zal binnen *Zalt-Bommel*, ten overstaan van den Notaris *HOFFMANN VAN HOVE*, en ten huize van *GERRIT VAN EEELEN*, in het logement de Geldersche Bloem, bij de Oenselsche Poort, openbaar worden verkocht, op *Dingsdag den 17 Junij* 1845, ten twee, inzet, en op *Dingsdag den 1 Julij* 1845, tot de finale slag, beide des middags ten *twee* ure.

Een zeer ruim, hecht, sterk en weldoortimmerd WINKELHUIS, met PAKHUIZEN, ERVE en groeten TUIN daarachter, staande en gelegen bij de Oenselsche Poort binnen *Zalt-Bommel*, Sectie A, no. 264 — 268, bijzonder geschikt voor alle nering, en waarin sedert onheugelijke jaren, met het best succes, eene uitgebreide en aanzienlijke Kruidenierszaak fijne wordt uitgeoefend en waarbij tevens alles, wat tot deze zaak behoort, gelijk mede de voorhanden Kruidenierswaren en Goederen kunnen worden overgenomen.

Een en ander dadelijk te aanvaarden.

Voorts vier WOONHUISJES en ERVEN daar voor, schoone parcelen en bindelijk eenige perceelen WEI- en BOUWLAND op *Baumerheim* en *Driel* gelegen.

Nadere Informatie te bekomen bij de heer WAGIER te *Driel*, en ten Kantore van voorn. Notaris Blieven *franco*.

KOSTSCHOOL voor Jonge Juffrouwen.

Opgerigt door A. M. JACOBS, alwaar op billijke voorwaarden, onderwijs zal gegeven worden in de Hollandsche, Fransche, Engelsche en Hoogduitsche Taal, Reken- en Aardrijkskunde, Geschiedenis, Vrouwelijke Handwerken en alles wat tot eene Godsdienstige en beschaafde opvoeding behoort, ook des verlangende, Oefening in de Huishouding.

Het Instituut is alleraangenaamst en zeer gezond gelegen, op eene Heistede, in de nabijheid der stad *Oldenzaal*, aan den Straatweg naar *Bentheim*.

Het Prospectus, en verdere informatien zijn te bekomen bij den WelEerw. Heer Pastoor B. HOFMAN, te *Amsterdam*, den WelEerw. Heer J. BEERNINK, te *Oldenzaal*, den WelEerw. Heer J. BEEKMAN, te *Groningen*, ook mede aan het Lustinut op het Klaverpink bij *Oldenzaal*.

Bij den Boekhandelaar *D. A. A. DE ROOY*, te *'s Gravenhage*, is van de pers verschenen:

DE VERHANDELING VAN

N. C. KIST,

Hoogleeraar te Leyden,

over de

PAUSIN JOANNA,

NAGELEZEN EN GETOETST DOOR

J. H. WENSING,

Hoogleeraar in het R. K. Seminarium te Warmond.

Eerste gedeelte, gr. 8o. Prijs *f* 0,85.

NB. De Hoogl. Kist plaatste in het Archief voor [illegible], en inzonderheid voor Nederland, te *Leyden* uitgegeven, eene Verhandeling geïtiteld: *De Pausin JOANNA*, ten bewijze, » dat het onderzoek harer geschiedenis nog niet is gesloten." Op deze geeft de Wel Eerw. Hooggel. Heer Wensing de doorwerkte en uit *echte bronnen* geputte » Nakoming," van welke het eerste stukje het licht ziet, behalzende behalve de Voorrede, eene uitvoerige Inleiding, rakende: 1°. de voortgang van het verhaal nopens de Pausin; 2°. gissingen omtrent den oorsprong der Fabel; 3°. de waarde, welke men in de middeleeuwen aan dit vertoonsel zou gehecht hebben; 4°. de letterkundige geschiedenis der kritiek over het gerucht nopens de Pausin; 5°. het plan van het allerbelangrijkst Werk, dat de WelEd. Hooggel. Schrijver, ter blootlegging en omverwerping der valsche aantijgingen, ten spoedigste op dit eerste zoo zeer verlangde stukje zal laten volgen.

Bovenstaand werk is mede te bekomen bij den Boekhandelaar *D. A. A. DE ROOY*, te *'s Bosch*.

Graanmarkt

AMSTERDAM 9 JUNIJ.

Tarwe als voren; 130 p. o. witb Poole *f* 290, 128 p. o. Rijn *f* 270, 124 p. muike u. Zeeuwsche *f* 212, 118 p. Vries *f* 185, 128 p. b. Rotterdam 127 p. n. Geld. *f* 240.

Rogge vorige prijs gehouden en hooger gehouden.

Gerst en Haver zonder handel.

Koolzaad ongeraandeerd Oct.-Dec. 57 p.

Raapolie dadelijk en op levering iets aangenamer, per 6/w. *f* 39½; Vlas. Sept. *f* 40½ a ¼ Oct. 40½; Nov. *f* 40½ a 41; Dec. *f* 41; Mei *f* 40; Lijnolie per 6/w. *f* 31½; Vlas. *f* 30½ a ¾. Hennepolie per 6/w. *f* 33; Vlas. *f* 32½.

Raapkoeken *f* 6½ a 6¾. Lijnkoeken *f* 8 a 10.

Beurs van Amsterdam.

Maandag 9 Junij, ten vier uren.

W. S. 2½ pCt. 63¾. Nieuwe 3 pCt. 77¼. 5 Pct. Certific. 4 pCt. 100. Handelm. 154½ 154. Oost-Ind. 4 pCt. 99¾. Rijn-Spoorweg 112½. Ardoine 85 p. st. 26½, ½. Dito Oudep. 24⅝, ½. Spanje Binnenl. 3 pCt. 33½, ½. Dito te Londen 2½ pCt. 67½, ½. Oude Russen 93½. Do. Stieglitz en Co. 92½.

Ter drukkerij van D. A. A. DE ROOY.